

Sisäasiainministeriö
PL 26 00023
VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 27.5.2010, SM024:00/2009

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISEKSI

Maahanmuuttajalla olisi lakiehdotuksen 10 §:n mukaan oikeus pyytää vuoden kuluessa oleskeluluvan myöntämisestä 9 §:n mukaista alkukartoitusta. Näkemuksemme mukaan lain tarkoitus ei tässä asiassa toteudu käytännössä, sillä maahanmuuttajat eivät useinkaan osaa pyytää alkukartoitusta, vaikka heille siitä alkuvaiheen perustiedotuksen yhteydessä kerrottaisiinkin. Monet maahanmuuttajat ovat alkuvaiheessa niin hämillään kaikesta uudesta vieraassa maassa ja kulttuurissa, että eivät ymmärrä alkukartoituksen tai kotoutumissuunnitelman merkitystä. Alkukartoituksen pitäisi olla sisäänrakennettuna uuden maahanmuuttajan vastaanottosysteemiin. Alkukartoituksen lisäksi lakiin tulisi sisältyä välikartoitus. Se tehtäisiin ½ -1 vuoden kuluttua alkukartoituksesta. Tällöin maahanmuuttaja tietäisi enemmän siitä mitä itse haluaa, hän osaisi tehdä kysymyksiä ja hän hyötyisi enemmän suunnitelmasta. Kotoutumissuunnitelman sisältöjä pitäisi laajentaa niin, että niihin sisältyisi ammatillinen koulutus ja työelämä.

Kotoutumissuunnitelman laatiminen perustuisi 12 §:n mukaan maahanmuuttajan tarpeisiin ja suunnitelmasta saatavaan hyötyyn. On hyvä, että esityksessä on tuotu esiin maahanmuuttajapuolisot. Kotoutumissuunnitelma voi olla heille erittäin tärkeä, eikä sitä pidä sitoa yhteiskunnan tukiin. Nimenomaan puolisoina maahan tulleet ovat erityisesti tiedon tarpeessa, sillä he saavat huonosti tietoa mistään yhteiskunnan palveluista tai omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Suuri osa kotoutumissuunnitelmaan oikeutetuista tulee 13 ja 14 §:n mukaan ensin kunnan palvelujen piiriin. Jyväskylässä suurin osa ELY-keskuksen maahanmuuttaja-asiakkaista on puolisoina tulleet, työn tai opiskelujen takia muuttaneita, joilla ei ole mitään kontaktia kunnan palveluihin ensimmäistä kertaa ELY-keskuksissa asioidessaan.

Kunnille esitetty keskeinen rooli kotoutumissuunnitelmissa edellyttää resursseja. Valtion tulee asettaa määräraha, jolla kunnat voivat palkata tehtävään työvoimaa. Muutoin lakia noudatetaan minimitasolla, mistä ei hyödy kukaan. Toinen tapa varmistaa valtion rahojen oikea kohdentuminen on suunnitelmien laskuttaminen ELY-keskusten kautta erityiskorvauksina. Tällöin korvauksilla voitaisiin palkata kuntiin kotouttamissuunnitelmia tekevää henkilöstöä.

24.6.2010

Kuntien tulisi laatia 15 §:n mukaan yksilöllinen kotoutumissuunnitelma alaikäiselle maahanmuuttajalle. Erityisen haastava ryhmä on yläasteikäisenä maahan tulleet nuoret, jotka tarvitsevat pikaisesti jonkin pysyvän palveluohjausklinikan tms., jotta he eivät jäisi väliin putoajiksi palveluverkostossa. Alaikäisten maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmien laatiminen edellyttää myös lisäresursseja kuntiin.

Kunta voi asettaa 29 §:n mukaan paikallistason monialaisen neuvottelukunnan kotouttamisen suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen. Jyväskylässä ei ole ollut paikallistason neuvottelukuntaa. Näin pienillä paikkakunnilla se ei ole näkemyksemme mukaan tarpeen, sillä voimme kokoontua tarvittaessa kulloiseenkin asiaan liittyvien toimijoiden kanssa.

31 §:n mukainen kotouttamisohjelma olisi esityksen mukaan edellytys kuntakorvausten maksamiselle. Tämä on sopiva menettely ainakin pienemmissä kunnissa. Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa tekemään yhdenvertaisuussuunnitelman, mikä menee osittain päällekkäin kotouttamisohjelman kanssa. Kotouttamisohjelman päivitysväliä tulisi pidentää neljästä vuodesta ainakin viiteen vuoteen.

Laskennallisen korvauksen maksuaikaa pidennettäisiin 48 §:n mukaan pakolaissiirtolaisille neljään vuoteen. Tämä tulee huomioida kuntien pakolaistyöhön suunnatuissa resursseissa, sillä pakolaisasiakkaat olisivat maahanmuuttajapalvelujen asiakkaina neljä vuotta.

Valtio korvaa kunnille osan opetuksen järjestämisestä opetukseen osallistuvien määrän perusteella. Pakolaisten ja maahanmuuttajien opetus korvataan tällä samalla perusteella, joten osa opetuskustannuksista jää kuntien itsensä maksettavaksi. Tämä on yksi argumentti, millä vastustetaan kunnissa esimerkiksi pakolaissiirtolaisien nostamista. Valtion tulisi korvata siirtolaisien, turvapaikan saaneiden ja paluumuuttajien opetuskustannukset kokonaisuudessaan.

Osallisena Suomessa-kokeilussa (57 §) on todella hyviä elementtejä. Kokeilun mukainen toiminta vaatii hallinnollista yhteistyötä ja lakien yhteensovittamista.

Ritva Anttonen
palveluyksikön johtaja
aikuissosiaalityö ja perusturva

Heljä Siitari
johtaja
maahanmuuttajapalvelut